

Resolutie 1743 (2010) Definitieve versie

Islam, islamisme en islamofobie in Europa

Auteur(s): Parlementaire Vergadering

Oorsprong - Debat in de Vergadering op 23 juni 2010 (23e zitting) (zie [doc. 12266](#), verslag van de Commissie cultuur, wetenschap en onderwijs, rapporteur: De heer Mogens Jensen; [doc. 12303](#), advies van de Commissie politieke zaken, rapporteur: De heer Hancock; [doc. 12305](#), advies van de Commissie juridische zaken en rechten van de mens, rapporteur de heer Rafael Huseynov; en [doc. 12304](#), advies van de Commissie gelijke kansen voor vrouwen en mannen, rapporteur: mevrouw Memecan). Tekst unaniem goedgekeurd door de Vergadering op 23 juni 2010 (23e zitting). Zie ook [Aanbeveling 1927 \(2010\)](#).

1. De Parlementaire Vergadering merkt op dat islamitisch radicalisme en manipulatie van religieuze overtuigingen om politieke redenen indruisen tegen de mensenrechten en de democratische waarden. Tegelijkertijd voelen moslims zich in veel lidstaten van de Raad van Europa sociaal uitgesloten, gestigmatiseerd en gediscrimineerd; zij worden het slachtoffer van stereotypen, sociale marginalisering en politiek extremisme. De Vergadering maakt zich grote zorgen over zowel islamitisch extremisme als extremisme tegen moslingemeenschappen in Europa. Beide verschijnselen versterken elkaar.
2. De Vergadering herinnert eraan dat islamisme de opvatting is dat de islam niet alleen een godsdienst is, maar ook een sociale, juridische en politieke gedragscode. Islamisme kan gewelddadig zijn of mainstream en vreedzaam, maar in beide gevallen aanvaardt het niet de scheiding tussen godsdienst en staat, die een fundamenteel beginsel is van democratische en pluralistische samenlevingen. De Vergadering herinnert er tevens aan dat discriminatie van moslims onaanvaardbaar is en bestreden moet worden. Een grote meerderheid van de Europese moslims deelt de beginselen die aan onze samenlevingen ten grondslag liggen en het is van essentieel belang dat islamofobie wordt bestreden, die voornamelijk voortkomt uit een gebrek aan bewustzijn en uit negatieve percepties waarin de islam met

geweld wordt geassocieerd. Als deze problemen niet worden aangepakt, effenen veel Europese regeringen de weg voor de opkomst van extremisme.

3. Moslims zijn thuis in Europa, waar zij al vele eeuwen aanwezig zijn, zoals de Vergadering heeft opgemerkt in haar [Aanbeveling 1162 \(1991\)](#) over de bijdrage van de islamitische beschaving aan de Europese cultuur. De islam, het jodendom en het christendom - de drie monotheïstische godsdiensten - hebben dezelfde historische en culturele wortels en erkennen dezelfde fundamentele waarden, met name de hoogste waarde van het menselijk leven en de menselijke waardigheid, het vermogen en de vrijheid om gedachten te uiten, het respect voor anderen en hun eigendom, en het belang van sociaal welzijn. Deze waarden hebben hun neerslag gevonden in Europese filosofieën en zijn opgenomen in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens ("het Verdrag"; ETS nr. 5).
4. Artikel 9 van het Verdrag waarborgt de vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, met inbegrip van het recht zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uitdrukking te brengen, hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé, door eredienst, onderricht, praktische toepassing en het onderhouden van geboden en voorschriften. In artikel 10 van het Verdrag is de vrijheid van meningsuiting neergelegd, met inbegrip van het recht godsdienstige of levensbeschouwelijke denkbeelden te uiten of deze te weerleggen en te bekritisieren. Beide vrijheden vormen de noodzakelijke vereisten voor een democratische samenleving. Zij zijn echter niet absoluut en kunnen worden onderworpen aan beperkingen die onder streng toezicht worden opgelegd. Bovendien mogen zij, overeenkomstig artikel 17 van het Verdrag, niet worden misbruikt met het oog op de vernietiging of ongerechtvaardigde beperking van een van de in het Verdrag genoemde rechten en vrijheden.
5. De Vergadering heeft in haar [Resolutie 1510 \(2006\)](#) betreffende de vrijheid van meningsuiting en de eerbiediging van godsdienstige overtuigingen, alsook in haar [Aanbeveling 1805 \(2007\)](#) betreffende godslastering, godsdienstbelediging en haat zaaien tegen personen op grond van hun godsdienst, reeds benadrukt hoe belangrijk het is deze twee vrijheden met elkaar te verzoenen. De Vergadering veroordeelt met klem doodvonnis en bedreigingen aan het adres van personen die kritiek hebben op de islam of op

politieke standpunten die verband houden met de islam. Zij betreurt evenwel de initiatieven van een aantal lidstaten van de Verenigde Naties die ertoe hebben geleid dat de Mensenrechtenraad resoluties heeft aangenomen over maatregelen tegen de belasting van godsdiensten, en met name de islam, aangezien deze strategie een bedreiging vormt voor de vrijheid van meningsuiting.

6. Herinnerend aan haar [Aanbeveling 1804 \(2007\)](#) betreffende staat, godsdienst, seculariteit en mensenrechten, benadrukt de Vergadering dat democratische normen vereisen dat de staat en zijn organen gescheiden zijn van godsdiensten en religieuze organisaties. Regeringen, parlementen en overheidsdiensten die op democratische wijze hun samenleving als geheel weerspiegelen en dienen, moeten neutraal staan tegenover alle religieuze, agnostische of atheïstische overtuigingen. Godsdienst en democratie zijn evenwel niet onverenigbaar, met name omdat godsdiensten een heilzame sociale rol kunnen spelen. De lidstaten moeten religieuze organisaties derhalve aanmoedigen om actief steun te verlenen aan vrede, verdraagzaamheid, solidariteit en interculturele dialoog.
7. De Vergadering stelt echter met bezorgdheid vast dat sommige islamitische organisaties die in de lidstaten actief zijn, zijn geïnitieerd door regeringen in het buitenland en financiële steun en politieke leiding ontvangen van die regeringen. De doelstellingen van dergelijke organisaties zijn derhalve niet religieus. Nationale politieke expansie naar andere staten onder het mom van de islam moet aan het licht worden gebracht. In overeenstemming met artikel 11 van het Verdrag kunnen de lidstaten de activiteiten van dergelijke organisaties beperken op voorwaarde dat die beperkingen voldoen aan de in lid 2 van artikel 11 gestelde eisen. Daarom moeten de lidstaten transparantie en verantwoordingsplicht van islamitische en andere religieuze verenigingen eisen, bijvoorbeeld door transparantie te eisen met betrekking tot hun statutaire doelstellingen, leiderschap, lidmaatschap en financiële middelen.
8. Zoals de Vergadering heeft aangegeven in haar [Aanbeveling 1774 \(2006\)](#) over de Turkse aanwezigheid in Europa: migrerende werknemers en nieuwe Europese burgers, moeten de regeringen en parlementen van de lidstaten en de Raad van Europa voorrang geven aan de bevordering van de sociale integratie van moslims en andere religieuze minderheden. De

vele inspanningen die de lidstaten zich getroosten om migranten beter te integreren, verdienen lof, maar deze integratie is vaak nog ver van de realiteit verwijderd, met name wat moslimmigranten betreft. Daarom verzoekt de Vergadering de lidstaten proactief op te treden bij het aanpakken van sociale, economische en politieke ongelijkheden.

9. De Vergadering roept de lidstaten op de sociale en economische uitsluiting van moslims en andere minderheden in Europa effectief aan te pakken - onder meer door de aanneming, uitvoering en regelmatige monitoring van alomvattende antidiscriminatiewetgeving, -beleidsmaatregelen en -praktijken, teneinde hen te beschermen tegen de dagelijkse discriminatie waarmee zij worden geconfronteerd en te zorgen voor een betere toegang tot rechtsmiddelen wanneer hun rechten zijn geschonden.
10. Hoewel organisatiestructuren van moslimgemeenschappen in de lidstaten wenselijk zijn om contacten met regerings- en bestuursorganen te vergemakkelijken, moeten de regeringen en parlementen van de lidstaten ook trachten rechtstreekse politieke contacten met moslims als gelijkwaardige burgers tot stand te brengen. Dergelijke rechtstreekse contacten zouden bijvoorbeeld kunnen worden bevorderd via openbare hoorzittingen op lokaal en regionaal niveau en via regionale en nationale discussieplatforms op het internet. Onder verwijzing naar Aanbeveling 170 (2005) van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa over de interculturele en interreligieuze dialoog: initiatieven en verantwoordelijkheden van lokale overheden, roept de Vergadering de nationale parlementen op om ervoor te zorgen dat de lokale overheden in hun land over de nodige wettelijke, bestuurlijke en financiële kaders beschikken voor lokale activiteiten ter bevordering van de sociale integratie en de interculturele dialoog.
11. Het is noodzakelijk dat personen die in hun land tot een minderheidscultuur behoren, zich niet isoleren en niet trachten een parallelle samenleving te ontwikkelen. Daarom roept de Vergadering de vertegenwoordigers van de moslimgemeenschappen op de interculturele dialoog aan te moedigen en verdeeldheid te bestrijden die anders tot maatschappelijke wrijvingen en conflicten zou leiden. Onder verwijzing naar haar [Resolutie 1605 \(2008\)](#) en [Aanbeveling 1831 \(2008\)](#) over Europese moslimgemeenschappen die geconfronteerd worden met extremisme, verzoekt de Vergadering de

moslims, hun religieuze gemeenschappen en hun religieuze leiders elke vorm van extremisme onder de dekmantel van de islam te bestrijden. De islam is een godsdienst die de vrede verdedigt. Moslims zouden de eersten moeten zijn om met ontzetting en verzet te reageren wanneer terroristen of politieke extremisten de islam gebruiken voor hun eigen machtsstrijd en aldus de fundamentele waarde van het menselijk leven en andere in de islam verankerde waarden niet eerbiedigen.

12. De Vergadering betreurt het dat een groeiend aantal politieke partijen in Europa de angst voor de islam uitbuit en aanmoedigt en politieke campagnes organiseert die simplistische en negatieve stereotypen over moslims in Europa propageren en vaak de islam gelijkstellen met extremisme. Het is ontoelaatbaar aan te zetten tot onverdraagzaamheid en soms zelfs haat jegens moslims. De Vergadering roept de lidstaten op politieke actie te ondernemen in overeenstemming met Algemene Beleidsaanbeveling nr. 5 (2000) van de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI) betreffende de bestrijding van intolerantie en discriminatie jegens moslims. Zij herhaalt dat het aan de lidstaten is om politieke verklaringen die angst en haat jegens moslims en de islam aanwakkeren, af te wijzen, met inachtneming van de bepalingen van het Verdrag, met name artikel 10, lid 2.
13. De Vergadering blijft ook bezorgd over het beleid en de praktijken - van zowel nationale als regionale en lokale overheden - die moslims discrimineren en over het gevaar van misbruik van volksstemmingen, initiatieven en referenda om beperkingen van het recht op vrijheid van godsdienst en meningsuiting te legitimeren, die krachtens de artikelen 9 en 10 van het Verdrag onaanvaardbaar zijn. In dit verband is de Vergadering bijzonder bezorgd over het recente referendum in Zwitserland en dringt zij er bij de Zwitserse autoriteiten op aan een moratorium in te stellen op het algemene verbod op de bouw van minaretten voor moskeeën en dit verbod zo spoedig mogelijk in te trekken.
14. Onder verwijzing naar haar [Resolutie 1464 \(2005\)](#) over vrouwen en religie in Europa roept de Vergadering alle moslingemeenschappen op af te zien van traditionele interpretaties van de islam die de gelijkheid van vrouwen en mannen ontkennen en de rechten van vrouwen beperken, zowel binnen het gezin als in het openbare leven. Deze interpretatie is niet verenigbaar met de menselijke waardigheid en de democratische normen; vrouwen zijn

in alle opzichten gelijk aan mannen en moeten dienovereenkomstig worden behandeld, zonder enige uitzondering. Discriminatie van vrouwen, al dan niet gebaseerd op religieuze tradities, is in strijd met de artikelen 8, 9 en 14 van het Verdrag, artikel 5 van Protocol nr. 7 en Protocol nr. 12 bij het Verdrag. Er mag geen religieus of cultureel relativisme worden aangevoerd om schendingen van de persoonlijke integriteit te rechtvaardigen. De Parlementaire Vergadering dringt er derhalve bij de lidstaten op aan alle nodige maatregelen te nemen om radicaal islamisme en islamofobie, waarvan vrouwen de eerste slachtoffers zijn, uit te roeien.

15. In dit verband wordt de sluiering van vrouwen, met name de volledige sluiering door middel van de burqa of de niqab, vaak gezien als een symbool van de onderwerping van vrouwen aan mannen, waardoor de rol van vrouwen in de samenleving wordt beperkt, hun beroepsleven wordt ingeperkt en hun sociale en economische activiteiten worden belemmerd. Noch de volledige sluiering van vrouwen, noch zelfs de hoofddoek worden door alle moslims erkend als een religieuze verplichting van de islam, maar zij worden door velen gezien als een sociale en culturele traditie. De Vergadering is van mening dat deze traditie een bedreiging kan vormen voor de waardigheid en de vrijheid van de vrouw. Geen enkele vrouw zou door haar gemeenschap of familie gedwongen mogen worden om religieuze kleding te dragen. Elke daad van onderdrukking, afzondering of geweld vormt een misdad die bij de wet moet worden bestraft. Vrouwen die het slachtoffer zijn van deze misdrijven moeten, ongeacht hun status, door de lidstaten worden beschermd en in aanmerking komen voor steun en rehabilitatiemaatregelen.
16. Om deze reden wordt in verschillende Europese landen door de parlementen de mogelijkheid overwogen om het dragen van de burqa en de niqab te verbieden. Artikel 9 van het Verdrag omvat het recht van personen om vrijelijk te kiezen of zij al dan niet in het openbaar of in hun privéleven religieuze kleding dragen. Wettelijke beperkingen van deze vrijheid kunnen gerechtvaardigd zijn wanneer dat in een democratische samenleving noodzakelijk is, met name om veiligheidsredenen of wanneer openbare of beroepsfuncties van personen hun religieuze neutraliteit vereisen of het mogelijk maken dat hun gezicht zichtbaar is. Een algemeen verbod op het dragen van de burqa en de niqab zou echter vrouwen die dat vrijelijk wensen het recht ontzeggen hun gezicht te bedekken.

17. Bovendien zou een algemeen verbod het ongunstige effect kunnen hebben dat de familie en de gemeenschap druk uitoefenen op de moslimvrouwen om thuis te blijven en zich te beperken tot contacten met andere vrouwen. Moslimvrouwen zouden verder kunnen worden uitgesloten indien zij onderwijsinstellingen zouden verlaten, weg zouden blijven van openbare plaatsen en zouden afzien van werk buiten hun gemeenschap, om niet te breken met hun familietraditie. Daarom roept de Vergadering de Lid Staten op een gericht beleid te ontwikkelen om moslimvrouwen bewust te maken van hun rechten, hen te helpen deel te nemen aan het openbare leven en hun gelijke kansen te bieden op het uitoefenen van een beroepsleven en het verwerven van sociale en economische onafhankelijkheid. In dit verband is de opvoeding van jonge moslimvrouwen, alsmede van hun ouders en families, van cruciaal belang. Het is met name nodig een einde te maken aan alle vormen van discriminatie van meisjes en het onderwijs over gendergelijkheid te ontwikkelen, zonder stereotypen en op alle niveaus van het onderwijsstelsel.
18. Genitale verminking van vrouwen onder het voorwendsel van islamitische of andere gebruiken moet als een misdrijf worden beschouwd, aangezien het een schending inhoudt van het recht op lichamelijke en morele integriteit van alle individuen en in het bijzonder van meisjes. De lidstaten moeten alles in het werk stellen om een einde te maken aan dit misdrijf en praktische hulp bieden aan kinderen en hun ouders, met name door middel van onderwijs. De Vergadering herinnert in dit verband aan haar [Resolutie 1247 \(2001\)](#) betreffende genitale verminking van vrouwen.
19. De Vergadering dringt er derhalve bij de lidstaten op aan alles in het werk te stellen om alle vormen van onderdrukking of geweld waarvan vrouwen het slachtoffer zijn, te voorkomen en te bestrijden, en met name in het kader van de onderhandelingen over het toekomstige verdrag van de Raad van Europa inzake de voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, steun te verlenen aan de bepalingen die vrouwen, ongeacht hun herkomst of status, toegang verlenen tot beschermings-, preventie- en rehabilitatievoorzieningen.
20. Stereotypen, misverstanden en angsten met betrekking tot de islam zijn typische symptomen van een wijdverbreid gebrek aan adequate kennis bij

niet-moslims in Europa. Evenzo ontbreekt het veel moslims in Europa aan voldoende kennis van de islam, laat staan van andere godsdiensten, hetgeen hen kwetsbaar kan maken voor "islamisme" als een religieus vermomde vorm van politiek extremisme. In dit verband herinnert de Vergadering aan haar [Aanbeveling 1720 \(2005\)](#) over onderwijs en godsdienst en roept zij de lidstaten op ervoor te zorgen dat kennis over de islam, het jodendom en het christendom wordt onderwezen op school en via levenslang leren.

21. Onderwijs over godsdiensten moet door de lidstaten worden gesteund om het publiek bewust te maken van de gemeenschappelijke oorsprong en waarden van het jodendom, het christendom en de islam en van hun invloed op het moderne Europese humanisme. Instellingen voor hoger onderwijs en onderzoek in Europa zouden islamitische studies moeten aanbieden om godsdienstgeleerden, leraren en leiders op te leiden en islam van islamisme te onderscheiden. De Vergadering vertrouwt erop dat de meeste Europese moslims een gemeenschappelijke aanpak aanvaarden waarbij de islam wordt verzoend met democratische waarden, mensenrechten en de rechtsstaat; velen doen dit zelfs al lang.
22. De Vergadering is tevens ingenomen met het Witboek over de interculturele dialoog dat de Raad van Europa tijdens het Europees Jaar van de interculturele dialoog in 2008 heeft opgesteld, alsook met andere activiteiten van het Comité van Ministers op dit gebied. De regeringen van de lidstaten dienen het witboek te gebruiken bij hun desbetreffende nationale maatregelen, onder meer in scholen en onderwijsinstellingen.
23. Het is van belang om in dit verband synergiën met andere internationale organisaties tot stand te brengen. Derhalve verzoekt de Vergadering de Alliantie der beschavingen van de Verenigde Naties nauwer samen te werken met de Raad van Europa, met name door gezamenlijke actieprogramma's op te zetten. In dit verband verzoekt de Vergadering de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa om via de lidstaten te zoeken naar aanvullende financiering voor dergelijke activiteiten en de wederzijdse detachering van personeel tussen de twee organisaties te vergemakkelijken.
24. De Vergadering verzoekt de Islamitische Organisatie voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (ISESCO) en de Organisatie van de Arabische Liga voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (ALECSO) om met de Raad van

Europa samen te werken bij de bestrijding van islamisme en islamofobie of andere religieuze discriminatie, alsmede bij de bevordering van de eerbiediging van de universele rechten van de mens. ISESCO en ALESCO kunnen van bijzonder belang zijn om ervoor te zorgen dat hun leden het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) en het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (IVESCR) van de Verenigde Naties eerbiedigen.

25. In dit verband betreurt de Vergadering dat sommige regeringen die lid zijn van de ISESCO en de ALESCO nationale wetgeving hebben aangenomen die gebaseerd is op een interpretatie van de sharia of een nationaal beleid hebben gevoerd dat in strijd is met het IVBPR en het ICESCR: het opleggen van strenge straffen of zelfs de doodstraf aan personen die een andere godsdienst dan de islam willen aanhangen, is onverenigbaar met artikel 18, lid 2, van het IVBPR; het opleggen van strenge straffen aan of het uitvaardigen van openbare doodvonnissen tegen personen die kritiek hebben geuit op de islam, is onverenigbaar met artikel 19 van het IVBPR; oproepen tot een "heilige oorlog" of geweld tegen andere landen of hun burgers en het verheerlijken van terroristen als "heilige martelaren" is onverenigbaar met artikel 20, lid 2, van het IVBPR; kinderen opvoeden om personen met een ander geloof dan de islam te haten of te bestrijden is onverenigbaar met artikel 13, lid 1, van het IVESCR.
26. De contacten tussen moslim- en niet-moslim-Europeanen en moslims in Noord-Afrika, het Midden-Oosten en Azië moeten worden vergemakkelijkt, met name onder jongeren, studenten en onderwijzers. De Vergadering verzoekt derhalve het Europees Jeugdforum zijn activiteiten op dit gebied uit te breiden. De samenwerking tussen onderwijs- en culturele instellingen en steden rond het Middellandse-Zeebekken moet worden gesteund, bijvoorbeeld in het kader van het Verdrag inzake de erkenning van kwalificaties betreffende hoger onderwijs in de Europese regio (ETS nr. 165) en de Europese Kaderovereenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten (CETS nr. 106).

